

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΤΗΣ Γ΄ ΚΛΙΣΗΣ

Καταληκτικά:	Όσα σχηματίζουν την ονομαστική ενικού με κατάληξη -ς (π.χ.ο ήρωας)
Ακατάληκτα :	Όσα σχηματίζουν την ονομαστική ενικού χωρίς κατάληξη -ς (π.χ. ο χιτών)
Μονόθεμα :	Όσα παρουσιάζουν ένα θέμα σε όλες τις πτώσεις (π.χ. ο χιτών- χιτωνος)
Διπλόθεμα :	Όσα παρουσιάζουν δύο θέματα στην κλίση τους (π.χ. πομήν- ποιμένος)
Φωνηεντόληκτα	Όσα έχουν θέμα που λήγει σε φωνήεν (π.χ. ιχθύς, ιχθύος)
Συμφωνόληκτα	Όσα έχουν θέμα που λήγει σε σύμφωνο.

Τα συμφωνόληκτα διακρίνονται σε:

Αφωνόληκτα	<ul style="list-style-type: none"> • Ουρανικόληκτα(κόραξ, κόρακος) • Χειλικόληκτα (φλέψ, φλεβός) • Οδοντικόληκτα (τάπης, τάπητος)
Ημιφωνόληκτα	<ul style="list-style-type: none"> • Ενρινόληκτα (Έλλην- Έλληνας) • Υγρόληκτα (ρήτωρ- ρήτορας) • Σιγμόληκτα (βέλος, βέλους) {βέλεσ-ος}

- Πριν τη συστηματική διδασκαλία της Γ΄ κλίσης ουσιαστικών πρέπει να γίνει κατανοητό από τους μαθητές ότι πολλά ουσιαστικά της Αρχαίας Ελληνικής υπάρχουν και στη Νέα Ελληνική διατηρημένα με το αδύνατο θέμα αν είναι διπλόθεμα ή με το δυνατό θέμα αν είναι μονόθεμα π.χ. αγώνας, χιτώννας, γείτονας, αυχέννας, χιώνι, άρχοντας. Στις περιπτώσεις αυτές σκεφτόμαστε την ορθογραφία της λέξης στη Νέα Ελληνική για να βρούμε αν το ουσιαστικό είναι μονόθεμο ή διπλόθεμο..

Γίνεται μία γρήγορη επανάληψη της ύλης της Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ:

Φωνηεντόληκτα	Φωνηεντόληκτα
Καταληκτικά διπλόθεμα φωνηεντόληκτα σε -ις (-έως). Π.χ. η πόλις, της πόλεως	Καταληκτικά μονόθεμα φωνηεντόληκτα σε -εύς (-έως). Π.χ. ο βασιλεύς του βασιλεύς

Συμφωνόληκτα	Συμφωνόληκτα	Συμφωνόληκτα
Ακατάληκτα μονόθεμα ουδέτερα συμφωνόληκτα: οδοντικόληκτα σε -α (-ατος) π.χ. τό σημα, του σήματος	Ακατάληκτα διπλόθεμα συμφωνόληκτα: οδοντικόληκτα σε -ων (-όντος) π.χ. ο γέρον του γέροντος	Καταληκτικά μονόθεμα συμφωνόληκτα οδοντικόληκτα σε -ας (-αντος). Π.χ. ο γίγας, του γίγαντος.

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ : ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΑ
Ουρανικόληκτα (κ,γ,χ)
Χειλικόληκτα (π,β,φ)

Ενικός		Αριθμός		
κόραξ	φλόξ	θρίξ	Άραψ	γύψ
κόρακος	φλογός	τριχός	Άραβος	γυπός
κόρακι	φλογί	τριχί	Άραβι	γυπί
κόρακα	φλόγα	τρίχα	Άραβα	γυπα
κόραξ	φλόξ	θρίξ	Άραψ	γύψ
Πληθυντικός		Αριθμός		
κόρακες	φλόγες	τρίχες	Άραβες	γυπ-ες
κοράκων	φλογων	τριχων	Αράβων	γυπ-ων
κόραξι	φλοξί	θριξί(ν)	Αραψι	γυπί
κόρακας	φλόγας	τρίχας	Άραβας	γυπ-ας
κόρακες	φλόγες	τρίχες	Άραβες	γυπ-ες

Οδοντικόληκτα (τ,δ,θ)

	Ενικός	Αριθμός	
τάπης	πατρίς	όρνις	χάρις
τάπητος	πατρίδος	όρνιθος	χάριτος
τάπητι	πατρίδι	όρνιθι	χάριτι
τάπητα	πατρίδα	όρνιν	χάριν
τάπης	πατρίς	όρνι	χάρι
	Πληθυντικός	Αριθμός	
τάπητες	πατρίδες	όρνιθες	χάριτες
ταπήτων	πατρίδων	ορνίθων	χαρίτων
τάπησι	πατρίσι	όρνισι(ν)	χάρισι
τάπητας	πατρίδας	όρνιθας	χάριτας
τάπητες	πατρίδες	όρνιθες	χάριτες

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Κόρακ-σι, Άραβ-σι, τάπητ-σι, πατρίδ-σι: κατά την κλίση των αφωνόληκτων ουσιαστικών της γ' κλίσης, όπου ο χαρακτήρας συναντά -σ- ή -ς (ονομαστική και κλητική ενικού, δοτική πληθυντικού) παρατηρείται συγχώνευση σε ξ (ουρανικόληκτα κ,γ,χ) και ψ (χειλικόληκτα π,β,φ) ή αποβολή του χαρακτήρα (οδοντικόληκτα τ, δ,θ)
2. Κατά το όρνις και χάρις κλίνονται: η έρις-έριδος: αιτ. έριν, κλητ. έρι, η Πάρνη- Πάρνηθος: αιτ. Πάρνην, κλητ Πάρνη, η Άρτεμις-Αρτέμιδος: αιτ Άρτεμιν, κλητ. Άρτεμι, η κόρυς- κόρυθος: αιτ. κόρυν, κλητ. κόρυ

Γ' ΚΛΙΣΗ
ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ
ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΑ-ΟΔΟΝΤΙΚΟΛΗΚΤΑ(με χαρακτήρα-ντ)

	ενικός	αριθμός	
--	--------	---------	--

γίγας γίγαντ-ος γίγαντ-ι γίγαντ-α γίγαν	μιάς μιάντ-ος μιάντ-ι μιάντ-α μιάς	γέρων γέροντ-ος γέροντ-ι γέροντ-α γέρον	οδούς οδόντ-ος οδόντ-ι οδόντ-α οδούς
	πληθυντικός	αριθμός	
γίγαντ-ες γίγαντ-ων γίγα- σι<γίγαντ-σι γίγαντ-ας γίγαντ-ες	μιάντ-ες μιάντ-ων μια-σι (ντ-σι) μιάντ-ας μιάντες	γέροντ-ες γερόντ-ων γέρουσι<γέροντ- σι γέροντ-ας γέροντ-ες	οδόντ-ες οδόντ-ων οδουσι(ν)<οδοντ- σι οδόντ-ας οδόντ-ες

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Η κατάληξη –ας στη γ' κλίση είναι πάντα βραχύχρονη, ενώ στην α' κλίση είναι μακρόχρονη. Π.χ. η χώρα/ της χώρας (α' κλίση), ο αγών/ τους αγωνας (γ' κλίση)
2. Η κατάληξη –ι της δοτικής ενικού και πληθυντικού είναι βραχύχρονη. Π.χ. τω αγωνι, τοις αγωνσι.
3. Τα περισσότερα οδοντολόγητα της γ' κλίσης σε –ις και –ας έχουν –ι ή –α βραχύχρονο και γι' αυτό παίρνουν οξεία σε όλες τις πτώσεις. Π.χ. η ασπίς/της ασπίδος.
4. Εξαιρούνται και έχουν το –ι μακρόχρονο τα: η βαλβίς, η νησίς, η σφραγίς... Και παίρνουν περισπωμένη όταν η λήγουσα είναι βραχεία. Π.χ. η βαλβίς/ της βαλβιδος.

Γ' ΚΛΙΣΗ

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

ΗΜΙΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

A. ΕΝΡΙΝΟΛΗΚΤΑ:

(χαρακτήρας –ν-)

Μονόθεμα		Διπλόθεμα	
Έλλην Έλληνος Έλλην-ι Έλλην-α Έλλην	αγών αγων-ος αγων-ι αγων-α αγών	ηγεμών ηγεμόν-ος ηγεμόν-ι ηγεμόν-α ηγεμών	γείτων γείτον-ος γείτον-ι γείτον-α γειτον
Έλληνες Ελλήν-ων Έλλη-σιν (ν-σι) Έλλην-ας Έλλην-ες	αγων-ες αγών-ων αγω-σι(ν) αγων-ας αγων-ες	ηγεμόν-ες ηγεμόν-ων ηγεμό-σι(ν) ηγεμόν-ας ηγεμόν-ες	γείτον-ες γειτόν-ων γείτο-σι(ν) γείτον-ας γείτον-ες

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Τα **οξύτονα** διπλόθεμα ενρινόληκτα σε –ών/-όνος (π.χ. ηγεμών) σχηματίζουν την κλητική ενικού όμοια με την ονομαστική –ών (π.χ. ω ηγεμών).
2. Τα **βαρύτονα** διπλόθεμα ενρινόληκτα σε –ων/-όνος, σχηματίζουν την κλητική ενικού με το ασθενές θέμα σε –ον. (π.χ. ω γειτον).

πολλά ουσιαστικά της Α.Ε. τα έχουμε & στη Ν.Ε. διατηρημένα με το αδύνατο ή δυνατό θέμα π.χ. χειμώνας, ελαιώνας, ηγεμόνας, άξονας, γείτονας, ποιμένας, αυχένας. Στις περιπτώσεις

αυτές σκεφτόμαστε την ορθογραφία της λέξης στην δημοτική (N.E.) & έτσι βρίσκουμε τα θέματα.

Ενικός	αριθμός	
ο πυθμήν του πυθμένος τω πυθμένι τον πυθμένα ω πυθμήν	η ακτίς της ακτινος τη ακτινι την ακτινα ω ακτίς	ο Τιτάν του Τιτανος τω Τιτανι τον Τιτανα ω Τιταν
πληθυντικός	αριθμός	
οι πυθμένες των πυθμένων τοις πυθμέσι τους πυθμένας ω πυθμένες	αι ακτινες των ακτίνων τοις ακτισι τας ακτινας ω ακτινες	οι Τιτανες των Τιτάνων τοις Τιτασι(ν) τους Τιτανας ω Τιτανες

Κανόνας: Τα περισσότερα ενρινόληκτα (και τα υγρόληκτα) της γ' που λήγουν σε –αν/ -ανος και –ις/-ινος έχουν το –α- και το –ι- μακρόχρονο. Γι' αυτό στις πτώσεις που τονίζονται στην παραλήγουσα τα ουσιαστικά αυτά παίρνουν περισπωμένη αν η λήγουσα είναι βραχύχρονη. Π.χ. η ακτίς, της ακτινος, τάς ακτινας.

Φύλλο Εργασίας:

Γραμματική

1. Να σχηματίσετε τις πτώσεις που ζητούνται για κάθε ουσιαστικό:

ὁ κόραξ: (γενική ενικού) / / (δοτική πληθυντικού)

ἡ ἔλπις: (δοτική ενικού) / (γενική πληθυντικού)

ὁ πατήρ: (δοτική ενικού) / (δοτική πληθυντικού)

ὁ αὐτοκράτωρ: (γενική ενικού) / (δοτ. πληθυντικού)

ὁ ἄξων: (δοτική ενικού) / (κλητική ενικού)

ὁ χειμών: (γενική ενικού) / (αιτιατική πληθυντικού)

τὸ πλῆθος: (γενική ενικού) / (ονομαστ. πληθυντ.)

2. Να συμπληρωθεί ο σωστός τύπος των ουσιαστικών:

α. Σωκράτης χρήται τῷ _____ (τὸ παράδειγμα). β. Σὺ εἶ _____ καὶ ἡμεῖς οὐ τιμῶμεν τοὺς _____ (ὁ κόλαξ). γ. Οὗτοι ἔπιπτον εἰς τὰς _____ (ἡ φλόξ). δ. Οἱ _____ ἐμάνθανον τὰ _____ (ὁ παῖς, τὸ μάθημα). ε. Οἱ Αἰγύπτιοι εἰσέπλευσαν σὺν τοῖς ποδήρεσιν _____ (ἡ ἄσπις). στ. Ἐνταῦθά εἰσι _____ καρποφόροι (ὁ φοῖνιξ). ζ. Προσεκαλέσαντο τὴν _____ πρὸς ἄρχοντα (ἡ γυνή).

3. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ουσιαστικά στη ζητούμενη πτώση:

ὁ ἄραψ (δοτ. πληθ) ἡ φλέψ (γεν. πληθ) ὁ θώραξ (δοτ. ενικ) ὁ ὄνουξ (γεν. ενικ) ὁ πίναξ (κλητ. ενικ) τὸ γράμμα (ονομ. πληθ)
ὁ ὄρνις (αιτ. πληθ) ἡ πραότης (γεν. πληθ)

4. Να συμπληρωθεί ο σωστός τύπος των ουσιαστικών που βρίσκονται σε παρένθεση:

α) Αἰγύπτιοι προσέπλευσαν σὺν (ἄσπις) ποδήρεσιν.

β) Περί Συρίας διηγησόμεθα, ὅπου σῖτος πολὺς καὶ πρόβατά ἐστί καὶ (φοῖνιξ) οἱ καρποφόροι.

γ) Προσεκαλέσαντο τὴν (γυνή) πρὸς ἄρχοντα.

δ) Οἱ δημαγωγοὶ παρὰ τοῖς δήμοις εἰσὶν ὥσπερ οἱ (κόλαξ) παρὰ τοῖς τυράννοις.

ε) Παραγενόμενοι οἱ (ποιμὴν) ἐξέβαλον αὐτάς.

5. Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που ζητούνται για κάθε ουσιαστικό:

ή πατρίς: κλητ. εν..... αιτ. πληθ..... ονομ. πληθ..... δοτ. πληθ.....δοτ. εν.....

ή διώρυξ: γεν. εν..... αιτ. πληθ..... κλητ. εν..... ονομ. πληθ.....

ή σάλπιγξ: γεν. πληθ. δοτ. πληθ..... γεν εν..... δοτ. εν.....

ό όνυξ: γεν. ενικού..... δοτ. ενικού..... δοτ. πληθ..... αιτιατ. πληθ.....